

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foia Interesantă”, literară-illustrată și „Tovărășia”, economică, — e următorul: pe un an 8 coroane; pe $\frac{1}{2}$, an 4 coroane.

Pentru economii: numai 5 cor. pe an!

Pentru America doi dolari și jumătate pe an.

Foie națională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserțiuni:

1 pag. 48 cor., $\frac{1}{2}$ pag. 24 cor., $\frac{1}{4}$ pag. 12 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă

Inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte

Manuscripte nu să dau napoi.

„Impăcare”.

„Impăcare” și iar „impăcare” între Români și Maghiari, ciripesc azi toate paserile de pe crengile marelui arbor al gazetăriei maghiare.

Și chemarea la împăcare, așazicînd întinderea mâinii de pace, vine dela biruitorii de ieri, dela acei cari, cu mizerabilele lor mijloace, ne-au înfrînt așa cumplit în luptă!

Acum vin, și ei ne chiamă la »pace«...

Oare asta cum o să fie?

Dacă noi am fost așa de înfrînți și, precum grăesc proccii lor mincinoși, suntem atît de slabi precum ne arată numărul mic de deputați ce mai puturăm scoate, — atunci de ce cei »tari« și »biruitori« caută, chiar după această înfrîngere a noastră, »pacea« cu noi?

Pentru-că, frate Române, tocmai cei ce ne-au înfrînt, după biruință, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte și abia mai răsufliînd de osteniți, și-au zis: Acum odată mearșă (cu ajutorul alor 18 milioane primite dela Viena ca ochii dracului!), dar astfel de »îvingeri« nu ne fac să simțim slăbia potrivnicilor, ci tocmai vînjoșia brațelor lor!

Îvingeri, ca cea dela Vint, Ighiu, Orăștie, Chișineu, Radna și altele, nu-ș învingeri, de cari învingătorul să se poată bucura!

De aceea el acum vrea să folosească măchnirea din unele suflete române și să ne zică, gîndind altfel: Vezi ce slabi îmi sunteți! Nu vă mai gîndiți la răzbunare, la nouă pregătiri și încordări de puteri, haid' mai bine dați-vă după păr, că noi am fi aplicați a vă recunoaște ceva-eva, după puținul ce dovezirăți că îl puteți zmulge, după puțină vrednicie ce o știurăți arăta...

După căderi, cum fură și ale noastre în aceste alegeri, sufletele șovăelnice, slabe, să văd ele înșiși pe sine mici,

și de aceea au ales politica din Pesta privilegiul a cerca să atragă pe Români spre ceva »pace«, că acum cutează ei a fi mai largi în cererea drepturilor poporului lor! Că de ar cere mult, li-s'ar arunca în față: »Dar, uite, nu vredniciți mult, că sînteți slab ai focului!«...

Oamenii cu priviri mai înalte și mai departe mergătoare în viața unui neam însă; nu pot lua o cădere în brînci, cum fu și asta a noastră la alegeri, ca semn de moarte, — din potrivă din aceste căderi sorb mai multă îndîrjire pentru mersul cu puteri și mai încordate!

Cei chemați a pertracta în numele acestui popor, numai acest punct de vedere îl pot avea înaintea ochilor. Iar avîndu-l pe acesta, nu pot să facă licitații joase pe conta neamului nostru!

Cînd vom cunoaște bine amănuntele, vom reveni.

UNELE—ALTELE

Sfătosului Barna Endre.

Marea vorbire a dlui deputat Dr. St. C. Pop, prin care a dat răspuns puternic la vorbirea trufașului conte Tisza, — a ridicat mari valuri de răsunset în foile din țară și din afară. Multe foi, deși dușmane nouă, au scris și ele articli prin cari de voe de nevoe, recunosc că: »In graiul deputatului român părea că s'a deslănțuit toată furia neamului său înfrînt prin mișelie la alegeri!«

Un sfătos din Cluj, Barna Endre, fost dascăl unguresc în România și dat afară din țară pentru nesupunere legilor țării (el era și pe atunci supus ungar, numai slujind ca învățător unguresc în Țară), scrie în »Budapesti Hirnap« dela 27 Iulie, un fel de răspuns la vorbirea dlui Dr. Pop. Dl Dr. Pop spusese că e o minciună vorba lui Tisza că naționalitățile n'au nicăiri așa lucru bun ca aici în țara ungurească! Și le-a arătat tocmai vecina Românie, unde Ungurii au școli ungurești în a căror treburi guvernul țării nu să amestecă nici pe a zecea parte cît cel unguresc în trebile școlilor noastre românești de aici! Le-a citit

din foi maghiare din București, cari mărturisesc, că Ungurii din București susțin o școală catolică în care să învață numai ungurește și nu-i are nimeni grija pentru astal. Au stăgurile lor maghiare pe care le pot scoate netulburăți, și altele.

Dar, zice dascălul săcui fost prin Țară, asta o au numai acei Maghiari cari sunt supuși ungari și stau sub paza conzulatului austro-ungar, — Maghiarii însă cei moșteni, cum să află în vre-o 16—18 comune prin Moldova, — aceia nu au așa lume albă în România. Din potrivă, zice Barna, ei au lucru tare greu: în satele astea aproape curat maghiare ori de tot maghiare, școalele sunt numai românești, limba maghiară nu să aude nici la comună nici în societățile lor, ba nici în biserică, ci preotul lor catolic trebuie să le predice românește. Dintre preoții tuturor acestor sate, numai unul, cel din Saboani, a știut ungurește, dar deregătoriile l'au amenințat și silit a vorbi și în atingerile sale private cu oamenii în limba română!

Așa e soartea Ungurilor moșteni, băstinași, în România, — strigă cu gură mare fostul dascăl. La asta să dea Dr. Pop răspuns și să spună că nu-i așa! — zice el.

Până să-i dea Dr. Pop răspunsul, care sigur nu va rămînea nedat, — i-am putea spune și noi ceva acestui mînjitor al bunului nume al libertăților române:

Cele 16—18 sate de Unguri din România, sunt tocmai ca cele 25—30 sate de Români, ce avem noi prin săcuime și prin alte părți aproape de marginile maghiarizmului, unde Românii nostri nu mai știu românește și preoții nostri sunt siliți a le ținea predicile ungurește, de vor să fie înțeleși de ei! Prin veacuri în mijloc de vecini unguri, și-au uitat limba, deși spun că sunt Români.

Tocmai așa stă lucrul cu Ungurii din Moldova. Ei, prin vecinătate de veacuri cu Românii, și-au uitat limba și mai știu numai românește și de aceea e silit preotul lor a le vorbi românește, nu că l'ar sili guvernul ori deregătoriile, ci că-l silesc credincioșii lui!

Dovadă și mărturisirea jupînului Barna, care spune, că nici preoții lor nu mai știu ungurește, — neavînd ce face cu limba ungurească!

Și cînd unul, mai »ocoș« și »focoș« s'a pus să-i silească a vorbi cu el ungurește și nu vrea să vorbească românește cu ei, poporeniului l'au pîrît la deregătorii că le tulbură pacea satului și numai atunci a intervenit deregătorii cerînd sfătosului popă să vorbească cu poporul așa cum acela pricepe: românește!

Acesta e adevărul în treaba răs-tălmăcită și întoarsă pe dos de dl dascăl Barna Endre.

Dar încă ceva: Chiar îngăduind că acele sate ar fi ungurești și Ungurii lor ar ști ungurește, — să nu să uite, că România e stat național, nu stat poliglot (stînd din mai multe națiuni deosebite) cum e Ungaria! Și așa fiind acolo n'a făcut nime nici o lege care să poruncească statului a face pentru părțile ungurești școli ungurești, — că n'a fost nici-cînd lipsă și nici vorbă de o astfel de lege. Pentru 16 sate zise maghiare (în fapt românești, după ce oamenii din ele numai românește mai știu), nu s'o cere doar ca România să strice legea școlară făcută pentru celelalte 6—7000 de sate românești!

Asămănarea dlui Barna Endre între stările din Țară, și dela noi în privința asta, e chioară, iar încheierea trasă din ea, curat nărozioară!

SEGHEDINUL...

Multe-am mai pățit și noi pe lumea asta. Atîta jale și atîta plîns a 'ndurat neamul românesc, că nu ne putem mira îndeajuns, cum a mai putut străbate pe încurcatele cărări ale ursitei sale. De-ar fi fost slove cu cari să se fi încrestat jalea noastră de veacuri, povestea scrisă ar fi un psalm de tînguire, de desnădejde. Dar povestea noastră nu s'a scris în slove, ci s'a întipărit în inimi și din inimi s'a strecurat pe furiș, în miezul nopților de suferință, pe buze și... s'a prefăcut în doină, în care n'a plîns o singură inimă și n'a sîngerat un singur suflet, ci întreg neamul, cum zice poetul însuși:

„Nu-i jalca unei inimi numai
„Și-a unei clipe trecătoare,
„Ci neamul nostru 'ntreg își plînge
„Durerile de care moare“...

De tîria noastră de viață s'au frînt însă tîrliile suferinții. Noi am îndurat, dar nu ne-am îndoit, ne-am îndoit dar nu ne-am frînt. Aceasta

e povestea noastră, care să repetă rind pe rind, veac de veac, an de an.

Și dupăcum întotdeauna am avut cîte un nume, de care s'a legat suferința noastră, așa avem și astăzi. Neamul întreg îl cunoaște, și tocmai pentru asta, neamul l'a săpat ca într'o peatră de granit, în cîntecul:

„Seghedine, Seghedine
„Dumnezeu cum te mai ține!“

Să vedem nițel istoria acestui monstru hld.

Anul zămislirii lui e 1882 după nașterea lui Cristos, cînd toate neamurile dărimaseră temnițele, ce închideau voința și libera gîndire. În cei dintii ani de viață a fost negrul palat cam nelocuit, n-a putut închide decît 88 de suflete Românești. Cu vremea însă s'a mai populat, și dela 1892—1902 a cuprins în sinul său mai mult de 2 ori ca 88 de oameni, aproape 200 fără 11...

Iar cam prin anul 1902, cînd se începuse, cum s'ar zice veacul al 20-lea, veacul luminei celei adevărate, în care oamenii nu că nu-și mai băteau capul cu cele pămînteste, ci priveau mai mult spre Dumnezeu, Românii fură trimiși așa de-avalma, în 8 ani deja mai mult de două sute de inși.

Azi sînt între zidurile temniței din Seghedin, în zilele de guvernare ale centelui Hederváry-Tisza, care ar vrea să ucidă pe toți Românii și-apoi să verse lacrimi de crocodil pe mormîntul ior, numai cinci »valahi răzvrătoric«:

1. Ioan Mihai Ciufudeanu, osîndit la 4 luni, pentru o corespondență despre mișelia întîmplată cu »Piatra-Libertății« și cu »Crucea-lui-Iancu« dela Blaj.

2. Constantin Savu, redactor al »Tribunei«, osîndit pentru 2 articole la 6 luni temniță de stat și 15 zile temniță ordinară. Acum pe urmă i-sa prefăcut toată pedeapsa în 5 luni și 15 zile temniță ordinară, care ar fi a să da numai ucigașilor și altor păcătoși.

3. Părintele Dimitrie Bogoevici, preot rom. greco-ort. în Bănia (Bănat), osîndit la 6 zile, pentru că a zis într'un sinod uni om, care deși n'avea vot și făcea o larmă grozavă: »Străinii să meargă afară, că n'au drept aici!«

4. Fratele Stana Todor Dobos din Apateu, lângă Boroșineu, osîndit la 3 luni și zece zile, pentru că a zis, că ungruții-s numai venitori aici, iar băștinașii noi suntem, pe care ne-a adus împăratul Traian cu aproape 800 de ani înaintea Ungurilor. Fiindcă pentru asta însă nu puteau pedepsi, deoarece a spus un adevăr, l-au mai acuzat, că ar fi vătămat pe arhiducele Iosif și că ar fi zis, că el ori îl mîncă, ori scoate pe toți Ungurii din țară!

Pentru minciunile acestora a trebuit să părăsească pe cei 7 copii și soția și să meargă în temnițele Seghedinului.

5. Socialistul Pompeius Geza

Bănățe anul, osîndit la 3 luni și 10 zile pentru tipărirea pe spesele proprii a poeziei »Din Robie în robie...«

Seghedine, Seghedine!

*

A amenințat pe Regele.

Negustorul Miladin Chelici din Seghedin călătorind astă primăvară spre Zombor s'a certat pe tren cu conductorul și la înjurat de câteva ori și pe el și pe rege. — Vai și amar de voi, căni de unguri și de șvabul acela de Francisc Iosif, dacă ne vom răscula odată, noi Sărbii — a zis mînicș sârbul Chelici. După asta a mai zis niște vorbe și mai urite, pe cari nici hîrtia nu le suferă. A fost pîrit la tribunalul din Seghedin pentru vătămarea regelui și tribunalul l'a osîndit la 1 lună de zile temniță.

*

Un lucru cuminte.

Departa, în cel mai mare oraș al Americii de miază-noapte, în New York, e pe cale a să face un lucru cuminte, cuminte din cale afară. Primarul acestui oraș renumit, energicul Gaynor, s'a hotărît ca să pună capăt vieții desfrinate de noapte și vrea să închidă la 12 ceasuri noaptea toate cafenelele, toate crîjmele. Părerăa lui e, că până la miezul nopții fiecare om cinstit își poate petrece îndeajuns, iar atunci cel mai cuminte lucru e, ca să meargă toți să se culce.

Trebue s'amintim că în orașul acesta puterea primarului e atît de mare, încît numai cu greu ai putea zădărnici planul unui primar. Și într'adevăr în New York să tem cu toții, și domniile cei mai mari — și mai ales aceștia — de planul primarului. Unii mai nădăjduesc însă, că primarul Gaynor și-a schimbat cumva gîndul și va lăsa orașul și pe mai departe să-și petreacă în dragă voie până dimineața. După cum să zvonește, oamenii cei mai de valoare, cu funcții (slujbe) mai înalte sînt împotriva planului lui Gaynor sub motiv, că aceasta ar însemna restrîngerea libertății personale, cu ceea ce un adevărat American nu se poate împăca. Motivul adevărat însă e, că să tem, că nu-și vor mai putea petrece noaptea 'ntreagă.

Dieta.

Pe cînd scriem șirele acestea, dieta țării noastre se 'nchide și deputații obosiți de-atîtea isprăvuri, făcute nu în sfatul țării, ci pe la alegeri, pleacă care 'n cotro, ca să se hodinească. Cei mai mulți au plecat chiar înaintea închiderii parlamentului, că ce le pasă lor de ce să întîmplă acolo, vorba e, ca să aibă în buzunar cartea de deputăție și cu asta de-odată plata și trecerea de deputat, pe care s'o poată apoi folosi pentru afacerile lor mici, de interes per-

sonal. Țara, țara!, aceasta e numai o vorbă frumoasă, dar nu 'nsemnează nimic pentru cei mai mulți dintre ei.

Deputații nostri au rămas până la închiderea dietei acolo și au luptat mereu pentru îndreptarea relelor și a nedreptăților săvîrșite de guvern și vorbele lor foarte cumînți și cu multă judecată spuse au aflat răsunset în parlamentul întreg. Cei înfierăți simțiau, că se confundă pămîntul sub ei de rușine, iar partidele opoziționale cari, au pățit mai rău și decît noi, mereu țineau isonul deputaților nostri. Unii dintre ei s'au însuflețit atît de mult, încît nu s'au sfiit, ca să arunce în ochi guvernul mai altcum decît ai noștri, volnicii și nedreptățile ce le-a făcut. De mare însămnătate e în privința aceasta vorbirea deputatului Szmrecsányi, care a desvîlit cele mai groaznice volnicii, făcute la alegeri. Ca să ne putem închipui numai, cam în ce chip au decurs alegerile din trecut, spicuiem cîteva observări din vorbirea lui Szmrecsányi.

— Alegeri volnice — zice el — au mai fost și de altădată în țara asta. Așa au fost cele de sub guvernul Bánffy, cînd alegerile le-a condus tot Jeszenszky, acela, care a condus și acum alegerile cu atîta lipsă de dreptate și cu atîta mișelie. Atunci s'a dovedit, că alegerea dela Trencsén a fost fără păreche. S'au dovedit toate nedreptățile, dar pe păcătosul cel mai mare de atunci, pe Szalavszky, în loc de a-l pedepsi guvernul l-a recomandat Maieștății sale, ca să-l răsplătească cu medalii. De-atunci au început foile din țări străine să scrie despre relele din țara noastră (nu de cînd »agităm« noi naționalitățile domnule Tisza!) Aceste foi atunci au spus întii adevărul, că acel stat, în care se 'ntîmplă astfel de lucruri, în care domnește astfel de barbarie nu poate fi socotit de stat civilizată!

Alegerea dela Trencsén în anul acesta tot aceia au condus-o, cari au condus-o și atunci. Și pot fi mândri, că mijloacele de luptă și le-au știut alege și acum, ba încă mai bine decît atunci că au avut mai multă dibăcie.

La alegerile acestea au corțesit până și juzii de pe la tribunale și judecătorii, și ministrul de justiție în loc de a-i pedepsi, i-a înaintat încă.

Vorbele lui Szmrecsányi au căzut ca o nouă bombă în mijlocul dietei, după ce întia bombă fusese vorbirea vrednicului deputat naționalist: Dr. St. C. Pop, »în vorbele căruia pareu că grăiește un întreg neam nedreptățit de veacuri!«

O congregație furtunoasă.

Ocîrmuirea bolnavă a guvernului Héderváry-Tisza își arată tot mereu roadele. E într'adevăr curios cum a știut acest guvern să încurce țara întreagă, să nască nemulțumiri în toate părțile și apoi cu inimă de fariseu să declare Maieștății Sale, că pe el l'a trimis în dietă voința poporului.

Urmările guvernării acestor domni numai acum s'arată, după ce oamenii își dau mai bine sîma de starea lucrurilor din țară. Că mare parte a popoarelor din Ungaria nemulțumită cu acest guvern, e de prisos s'o mai spunem. Pe naționalități le-a tras pe sfoară dela început, și față de noi nici măcar binevoitor nu s'a arătat, avem deci tot dreptul să ne arătăm nemulțumiți față de el.

Altfel stă lucrul cu cetățenii maghiari opoziționali, cari au intrucîtva program contrar guvernului. Aceștia sînt îndeosebi Justiștii, pe cari la alegerile trecute guvernul i-a tocat și mai groaznic în cap și decît pe noi, lăsîndu-le abia 38 de deputați, din vre-o 200, cîți au avut în dieta trecută. Pentru asta sînt foarte supărați Justiștii și nu să pot împăca deloc cu lucrurile.

După-ce s'au plîns în plinul dietei despre volnicii guvernului la alegeri, acum își arată nemulțumirea față de ocîrmuirea guvernului și în dieta comitatelor: în congregație.

Semnalul de alarmă l'a dat comitatul Murăș-Turda, a cărui congregație s'a ținut în 1 August n. La această congregație au venit opoziționali și și au arătat nemulțumirea față de guvern, fluierînd pe comitele suprem (fișpan), care e omul de încredere al guvernului în fiecare comitat. Atîta zgomot zice c'au făcut, încît fișpanul Erödsy, ca președinte al congregației, a fost nevoit să suspendeze ședința. Asta n'a putut'o, deoarece ce în clipa aceasta au alergat opoziționali spre masa lui și unii au rupt protocoalele ședinții, iar alții au aruncat călimare și alte obiecte spre fișpan, care, — după cum să zice, — a și fost lovit în frunte de un călimar aruncat. Vălmășala a fost atît de grozavă, încît pareu că toți și-au pierdut capul, iar comitele suprem văzînd că lucrurile mereu să îngroasă, a scos revolverul, ca să se apere și a închis ședința.

Așa a decurs întia zi a congregației, iar a doua a fost și mai și! De dimineață s'au adunat cete de oameni înaintea casei comitatului, cari așteptau cu inima 'n flacări deschiderea congregației. Înaintea locuinței fișpanului Alexandru Erödsy erau partizani de-ai lui, cari însă în mare parte nu erau membrii ai congregației, ci voiau numai să-i ceară audiență (ascultare). Cînd Comitele suprem a plecat la congregație, și mulțimea, care-l aștepta să-l salute, a plecat după el, ca s'o facă asta chiar

În sala de ședință. Până acolo însă n'au ajuns, de-oarece la intrare opoziționalii i-au respins înapoi cu puterea și cu ajutorul polițiștilor.

De minie ei au început a bate cu pumnii și cu bastoanele în uși, așa că la urma urmelor a trebuit să vie janarmeria, ca să facă ordine. Și aceasta a și făcut apoi, împrăștiind toată mulțimea de pe afară.

În sală într'asta ședință nu s'a început încă. Opoziționalii mereu lărmuiau și aruncau vorbe urite fișpanului și partizanilor lui. — „Hoți ucigași, trădători de patrie” — strigau opoziționali inferbintați. — Afară cu voi, căci aici n'aveți drept să faceți volnicii”.

Fișpanul Etösdý mai că nu-și perduse de tot cumpătul și abia i-a reușit să declare ședința de amnată pe ziua de mâine, în mijlocul zgomotului uriaș.

După scandalul acesta comitele suprem și partida sa s'au depărtat din casa comitatului, dar opoziționalii au rămas și pe mai departe și au ținut ei între ei o consfătuire în care s'au înțeles ca să trimită ministrului o telegramă despre cele întâmplate, pe care apoi au scris-o cu toți, peste 100 de inși.

Cînd au isprăvit consfătuirea au venit 8 gendarmi la casa comitatului, ca să mențină ordinea și s'o apere. Opoziționali s'au depărtat însă în liniște iar polițiști și gendarmi au rămas și pe mai departe acolo, vardă.

Foile ungurești toate scriu despre scandalul acesta și multe dintre ele numai guvernului îi bagă de vină, că țara întreagă e astăzi în flăcări și că peste tot locul e atita nemulțumire. Că, — zic ele, — cazul din congregația comitatului Murăș-Turda, e numai izbucnirea focului de sub spuză, și numai un caz, dacă însă în tot locul, unde s nemulțumiri s'ar întâmpla așa, unde am ajunge atunci? — Unde întrebăm și noi?

Doctorul Crippen.

— Din crimele oraselor mari. — Un doctor ucigător de femei. — Cum a fost prins în mijlocul mării, în drum spre America.

De vre-o 10 zile să scrie mult prin foi despre o crimă singură în felul ei, săvîrșită în cel mai mare oraș din lume, în Londra. Doctorul Crippen e păcătosul, care într'o stradă mărginașă a orașului Londra, unde locuia, pentru a scăpa de soția sa legiuită și a putea trăi cu o domnișoară ce-i căzuse dragă, — și-a ucis propria soție și i-a îngropat trupul în pivniță, ca om pe fața pămîntului să nu-l afle! Dar păcatul cere răzbunare. Cum, cum nu, a ajuns la urechile poliției, că la casele doctorului Crippen nu e lucru curat, că acl să întâmplă mari fărădelegi, și poliția a început să supravegheze într'una casa doctorului. Crippen însă a simțit-o și într'o după-amiază a încuiat tot, și îmbrăcînd în haine de bărbat pe iubita

sa, pe d-șoara Le Newe, cu care trăia acum, s'a pus într'o trăsură și pe-acîți-e drumul. În orașul uriaș repede și-a pierdut urma, și pe cînd poliția a descuiat casele lui și a aflat de crima săvîrșită, de Crippen nu s'a mai știa pe unde el. Căutatu-l'au în dreapta, căutatu-l'au în stînga, dar nu-i și nu-l'au Pe unde îl căuta poliția, afla că a fost ici și colo, dar s'a dus nu să știe unde. Și până cînd oamenii iscusiți în căutarea păcătoșilor își puneau în cumpănă toată cumînțenia și toată șiretenia, doctorul Crippen și d-șoara Le Newe își luau adio dela țarmii Angliei și să legănu pe bordul cutărui vapor (corabie) spre alte plaiuri, spre altă lume, spre — America! Crippen era scăpat, adevărat era să fie scăpat dacă nu-l prindea știința, pusă în slujba binelui de obște. S'a dat cu socoteala că Crippen fuge spre America. Dar cum să fugi tu în urma vaporului în largul apelor, să-l ajungi, ori cum să-i dai macar de știre? Aici a ajutat știința: telegrafia fără sîrmă (fără drot). Aceasta încă e una dintre minunile veacului nostru că cu ajutorul ei (cu ajutorul undelor electrice) poți telegrafia fără stilpi, fără drot, numai așa prin văzduh. Prin astfel de telegraf poliția din Londra a dat de știre în largul mărilor corăbiilor de pe ape, că pe cine caută ea și a întrebare de nu s'a află pe oarecare din acele corăbii, doi oameni așa și așa? Și, minune, a primit din mari depărtări de pe mare, răspuns dela un vapor cu numele »Montrose«, că printre călătorii lor s'a află doi cari par a fi cei căutați! Atît i-a trebuit poliției să știe că Crippen e pe cutare vapor, iute a iscodit chipul și modul de-a să lua pe urma lui!

Ce ciudat, Doamne! Pe cînd o lume întreagă vorbea despre doctorul Crippen, iar el călătorea liniștit, în credința că nime pe fața pămîntului nu știe de el, — pe atunci el nu băga de samă, că cîrmaciul vaporului, în urma telegramelor primite prin aer, mereu îl ținea în ochi și-i urmărește toate mișcărilor! Și pe temeiul celor văzute au dat de știre poliției din Londra, că Crippen e aici!

Poliția știind că corabia »Montrose« e o corabie cu mers mijlociu de iute, a căutat de grabă o altă corabie cu mers mult mai repede, și peste vre-o 3 zile iacă ajung pe »Montrose« în mijlocul mării. Corăbiile să apropie de-olaltă. Trei oameni de pe corabia nouă sosită să scoboară pe o luntre și cu ea trec pe »Montrose« și merg spre cei bănuți: dar nu în haine de polițiști, ci ca lucrători de corăbii. Crippen îi privește și tresare, dar lucrătorii trec pe lingă el și să facă că nu-l bagă în samă.

Încredîndu-se apoi, că într'adevăr el e doctorul Crippen, ucigașul de soție, să reîntorc și-i pun mîna pe umăr: »În numele legii, doctore Crippen, ești arestat!»

Neputincios își mușcă buzele și cade la pămînt. Pe mînile lui să

pun lanțuri și apoi muncitorii-polițiști intră în cabina (odaia) în care era d-șoara Le Newe, îmbrăcată în haine de bărbat. Ea cînd îi vede, scoate un țipet și leșină...

Amîndoi răufăcătorii au fost întorși iar în Anglia, unde-și vor lua răsplata pentru fărădelegea, ce au săvîrșit o.

Negri și albi.

Poporul baștinaș al Africei îl formează Negri, sau cum îi numește poporul nostru: Harapii. Ei locuiesc sub cerul liber și îmbrăcămîntea lor de cele mai multe-ori e un simplu șurț, pe care-l leagă peste mijloc. Veacuri de-arîndul au trăit prin pădurile uriașe, prin deșerturile întinse ale Africei, luptînd pentru cîte-un codru de pîne, pentru un petec de loc ori pentru cîte-o Neagră mai «frumoasă», cu alte neamuri de-ale lor, ori luptîndu-se cu fiarele sălbatice. Toată viața lor a fost până de curînd o pribegie nesfîrșită și altă grijă nu aveau, decît să-și caute hrana de toate zilele.

De cînd însă popoarele europene, Albii, și-au pus piciorul pe meleagurile acele, viața Negrilor a ajuns viață lipsită de soare și de lumină! Oamenii liberi odinioară, cari nu cunoșteau stăpîn pe întinsele pustiuri, acum să văzură robi și în mînile cari purtau săgeata ucigașă, purtau acum lanțuri rușinoase.

Germanii și Belgienii să purtau din cale-afară dur și sălbatec cu sărmanii Negri. Îngrămădit'au pe capul lor cătane și oameni, cari erau chemați să stoarcă tot sucule vieții bietului popor ajuns în robie. Bogățiile țării lor trebuiau să le verse în butea fără fund a poporului asupritor. *Osul de elefant* era lucrul mult căutat și de mare preț, la care țineau mult Germanii și Belgienii și pe care-l adunau și-l adună cu adevărată nebunie, căci să vinde aici, în țările culte, scump de tot! Fiecare negru trebuia să ducă la săptămîină o anumită cătățime de os de elefant și negrul, care nu putea aduce atita os, cit eră prescris, eră chinuit în mod mai mult, decît neomenos. Soldații tăiau brazde adînci în carnea lor și presărînd rana cu sare mărunță, îi alungau prin codri să aducă — oase! Și bieții negri în neputința lor să vaitau și-și blăstămau zilele plămădirii...

Robia și asuprirea străină eră tot mai grea din zi în zi. Cînd apoi poporul acesta rămas îndărăpt de lumea noastră, crescut în codri și prin pustiuri, a văzut, că decît robia, și moartea-i mai ușoară, și-a luat înima 'n dinți, și cu sălbătăcia omului asuprit de veacuri, s'a răsculat și a ucis pe directorul unei societăți belgiene, care vîna prin codrii lor! Dar asta n'a ajuns. Văzînd șiroiul de sînge al dușmanului asupritor, mîntea tuturoră s'a întunecat și arzînd trupurile moarte, le-au mîncat nenorociții Harapi. Aceasta era răzbunarea unui popor

subjugat, răsplata ce el o știe da asupritorilor.

Cam tot așa erau s'o pătească acum Germanii din Africa, cari în cruzime față de Negri nu sunt mai prejos, decît Belgienii. S'au și răscolat bieții Negri, dar sub comanda majorului Dominic, Germania a trimis o puternică armată în contra lor și soldații chinuesc acum grozav poporul nearmat! Dar nici Negri nu se dau cu una, cu două, și ei săvîrșesc fapte de mare sălbătăcie asupra Nemților, unde-i pot prinde strîmtoși.

Din mișeliile orașelor mari.

Multe să mai întâmplă și prin cele orașe mari, cum e în țara noastră Budapesta spre pildă. Acolo s'adună și ce-i bun și ce-i rău. Și cum e de regulă, răii strică pe cei buni, ori îi prind în cursă și-i frig, de n'o mai uită nici odată în viața lor.

Cei mai primejdioși dintre toți răii sunt cărtașii falși, cari sunt în tovărășie mai mulți laolaltă și cunoscu bine toate cafenelele, toate crîjmele și locurile ascunse ale orașului. De regulă intră în legătură și cu stăpînii cafenelelor, care apoi le dă la joc cărți însemnate și pe care ei le cunosc apoi foarte bine. După ce au pus toate celea la cale, ies pe cele mai frumoase străzi ale orașului și pîndesc jertfa. Cum iau la ochi pe vre-un strein, care nu-i cunoscut prin oraș, să duc la el și intră în vorbă, întrebîndu-l una, sau alta. Streinul nu știe cu cine are de-a face, văzînd înaintea lui un domn îmbrăcat elegant și în toată regula și să lasă ușor tras pe sfoară. Vorbînd mai una, mai alta, timpul trece și ajunge vremea prînzului, sau a cinei, și atunci intră amîndoi în vre-o cafenea ca să mînce. După prînz apoi să dau la jocul de cărți și într'asta vine prietenul pungașului ca un necunoscut și cere voie ca să joace și el.

După ce au prins în chipul acesta pe străin, dintîiu să facă pe strîin, apoi încep să jăfuiască pe strîin, care rămîne la urmă cu buzunarele goale. Până dă apoi să meargă la poliție, cărtașii mincinoși au perit din oraș.

Așa a pățit-o, pe vremea cînd erau întrecerile în zbor la Budapesta, un bogătan rus. Doi pungași de aceștia i-a dus într'o după-amiază 4000 cor. în cărți și s'au cam șters. Rusul a făcut arătare la poliție și aceasta a cutreărat aproape toate localitățile cărtașes, ca să poată pe aceia, cari l'au jefuit! Dar n'au aflat nimic. Acum în urmă le-a venit iară plînsoare din partea unui locotenent, căruia i-au dus în cărți 1000 de coroane. Acesta a știut spune cum a fost cafeneaua în care a jucat și numai așa a aflat poliția că aceasta nu e o crîjmă de toate zilele, ci e o cafană de frunte. Au cercetat întreagă cafana și au aflat o mulțime de cărți însemnate și alte semne de păcat și pe baza acesteia au dus de stăpînul cafenelei în temniță preventivă, până cînd îl vor judeca după lege.

Poliția a arătat apoi ofițerului și chipurile Cărtașilor mincinoși (falși) din Europa și acela i-a cunoscut. Acești doi cărtași sunt: Olle Rezső și Turteltaub-Tolnai Szigfrid, cari însă s'au dus din țară și acum trebuie să-i urmărească prin străinătate.

Tricolorul nostru și Gendarmii.

E lucru știut, și simțit de toți, că idealul cel mai sublim al omenimei de azi e înaintarea pe toate tărîmurile vieții. Vedem cum unii oameni au iscodit trenul, care cu apă și foc e în stare să cărușască greutatea uriașă cu o iuteală mare dintr'un loc la intr'altul. Alții prin electricitate au iscodit telegraful, cu ajutorul căruia scrii într'un loc și în același clipită cuvintele tale să scriu și sunt cetite și colo departe în altă țară. Apoi telefonul prin care poți om cu om vorbi la depărtări așa de mari. Ba în timpul din urmă unii oameni au înaintat așa departe, încît cu ajutorul iscoadelor lor poți zbura dintr'un loc în altul ca paserile! Și multe de acestea a născocit omenimea, cari toate dovedesc dorul de a înainta!

Altfel stă lucrul la dobitoace, cari — întru cît omenimea a putut pătrunde în instinctul lor, — au aflat, că din vechime și până azi, idealul lor cel mai sublim este — mincarea.

Iar în lupta pentru bunătățile gurii, nu cruță nimic în jurul său, ci cu o brutalitate sălbatecă luptă să-și ajungă dorul pîntecelui, ceva mai presus de asta neavînd!

Omul însă, fiindă făcută de Dzeu pentru a să deosebi de alte feluri de vietăți și de animale, prin înțelepciunea sa, numai așa dovedește că e o adevărată ființă dorită de Dzeu, dacă nu are ținte așa de materiale și de jos, ca animalele. Ci el să aibă ținte frumoase cari să-l ridice peste firea de lut a acestora, să fie în toate ale sale mai gingaș, mai bun, mai nobil, mai ridicat spre Dzeu, brutalitatea alungîndu-o dela sine!

Ce să știm însă zice noi despre Jandarmii nostri din patrie, a căror purtare ne face să credem, că idealul lor e — *brutalitatea*? Dela înființarea acestui așezămînt și până în timpul de față ei nu s'au putut ridica la o treaptă de chemare mai înaltă; n-au putut ajunge să înțeleagă ei care este scopul și menirea lor și pentru ce li s'a dat lor arma în mână, ci au rămas tot pe aceea, cînd omenimea nu înțelege alt scop decît să nimicească în chip brutal pe deaproapele său.

Esemples avem destule! Nu s'a întîmplat în țara asta vre-o alegere de deputat în care voinicoșii nostri gendarmi să nu-și fi arătat »idealul« lor cel mai sublim — brutalitatea, și de a nu 'și face merite prin străpungerea a deaproapelui, cu dreptul și în cele mai multe cazuri fără drept. Nu s'a întîmplat vre o adunare — și mai cu seamă la noi Români — în care ei să nu fi produs vre-un scandal, ca prin aceea să li să dea privilegiu a lăsa fără bărbăți pe femei și fără tați pe copii, trimițîndu-le pe cel mai puternic sprijin al familiei, pe ceialaltă lume.

Și cînd alegeri ori adunări, nu

prea sunt în țară, află alte privilegii 'a putea să-și arate asprimea firii în toată întregimea ei!

Așa ne vin vești din toate părțile că au început a lua cu puterea panglicile cu tricolorul nostru de pe vestmintele românești deși acele panglici sunt așazicînd legate de portul românesc și le poartă pentru înfrumusețarea lui și nici decum pentru »ațîtare« contra Ungurilor — după cum zic ei.

Și ca să se vadă, că la aceasta n'au dreptul și că e tocmai contra legii, ceea-ce Jendarmii fac, ne-o arată și hotărîrea adusă în cauza asta de vicecomitele comitatului Turda-Arieș în Octombrie 1898, din care să vede că tocmai ministrul ungueresc, prin ordinațiune, a lăsat să se poarte tricolorul pe vestmintele românești.

Ajungînd în apelație la el recursul unor Românce din Munți, cărora deregătoriile mai mici le confișcase (luase cu puterea) pantlicile tricolore de pe haine, — vicișpanul comitatului a deslegat pricina cu următoarea hotărîre:

„Onoratului primpretor în Cîmpeni. Luînd sub supra-revizuire hîrțile trimise de dta, nimicesc prin asta judecata adusă de dta ca instanță înfițe și scot de sub urmărire pe Clocea Maria și soațele ca pentru purtarea de „colori streine“. Căci:

Atît Maria Clocea cît, și soațele ei, purtînd pantlici naționale streine în părul lor și la mînele lor, ca **întregire a portului lor**, — fapta lor nu poate fi socotită ca demonstrație contra statului sau a întregității de coprins al lui, cu atît mai virtos nu, cu cît e știut, că femeile după obiceiul lor de rînd, poartă cele mai felurite pantlici în păr și pe hainele lor, iar ordinațiunea min. 62693/85 spune, că colorile streine numai pentru aceea nu pot fi suferite pentrucă ele poartă în sine semnul de demonstrare în contra statului și a întregității lui, — ceea-ce la Clocea Maria și soațele neexistînd, ele au fost a fi scoase de sub învinuire!

Turda, 6 Oct. 1898.

Dr. Betegh, vicișpan.

Din această hotărîre a vicișpanului dela Turda reese, că numai atunci au drept oamenii ordinei a opri purtarea tricolorului, cînd e vădit că el e purtat ca demonstrație, dar nu cînd el face parte întregitoare firească din cutare costum popular. Iar în chip „demonstrativ“ e purtat cînd îl pui de pildă ca eșarpă cruciș peste piept ori ca pantlică pe pălărie, dar ca podoabă nevinovată în păr, ca le gătura la pumnăreii mîneții ori în alt loc potrivit, — asta nu e „demonstrație“, ci lucru firesc, și greșește, săvîrșește volnicie cel ce cere înlăturarea lui și de-acolo!

Om fără noroc.

Moartea inginerului Pfitzner.

Pe valurile rîului Plum Island, în America, a fost prinsă o barcă singuratică, fără stăpîn. Vislele erau trîntite în un colț al luntrei și pe fund sta un surtuc, o pălărie, o epistolă mică și un... revolver.

Era învederat, că luntrea aceasta a fost martoră unei nenorociri, întîmplate cu voie. Cu mîna tremu-

rătoare s'a întins, cel ce a prins luntrea, după petecul de hîrtie, crezînd că acolo va afla tîlmăcit tot rostul întîmplării. Dar n'a aflat, decît cîteva vorbe, scrise cu cerusa, scrise în pripă:

»Ori unde s'ar găsi această luntriță, să se înapoieze stăpînului ei, care locuiește în Marbleheadon, vis-a-vis de crișma New-Fountain«.

După asta a fost luat în cercetare revolverul. Două gloanțe lipsau din el, două plumburi, cari au pus sfîrșit unei vieți de om... de om mare. Și-acum să spunem istoria acestui om, numit Pfitzner.

Era inginer și ochii lui, în țara noastră văzuse lumina soarelui. Neamț din naștere, el nu s'a putut împăca cu soarta lucrurilor din Ungaria și bineștiind, că de-ar fi de zece ori mai deștept, aici tot nu să fericește, a luat adio dela plaiurile copilăriei, și a plecat peste țări și peste mări, a plecat în țara muncii: în America. Aici i-s'au deschis ochii, aici l'au aflat zorii unui nou veac, ce și-a luat începutul cu aflarea mașinei de zburat. Decînd a văzut întîile încercări ale omului de a stăpîni văzduhul, mintea lui înflăcărată n'a mai știut, ce-i hodina. În creeri-i... învăpăiați a plămădit planul unei mașini de zburat, care era să 'ntreacă pe toate mașinile de pînă acum.

Pe lîngă minte, însă mai trebuie și noroc — zice o înțeleaptă vorbă românească. Poate mai rare-ori s'a dovedit adevărul acesta, ca tocmai în viața inginerului Pfitzner. Zădarnic, a construit motoare unice în felul lor, pentru mașina de zburat, zadarnic a încercat să învingă tîria văzduhului cu mașina lui foarte bine pregătită, că norocul nici-odată nu l'a ajutat. Pînă-cînd cu mașinile făcute după planurile lui, alți ingineri secerau cele mai strălucite învingeri, el trebuia să se mistue la lumina lămpii, studiînd, făcînd planuri peste planuri și nădăjduînd, că doară-doară acum va reuși să-și vadă visul cu ochii, să se vadă alintat de vînt răcoritor în înălțimile albastre, pe mașina sa de zburat, cu care inginerul american Curtiss, a pus lumea în uimire.

Și luni întregi a fost nenorocitul Pfitzner amăgit de gîndul acesta și luni de zile s'a mistuit la flacăra lămpii. Intr'o zi apoi s'a hotărît din nou, ca să-și încerce norocul. Și s'a urcat iar în minunata lui mașină de zburat și din nou s'a ridicat în văzduh. Ochii lui străluciau de bucurie, cînd simțea că pămîntul rămîne sub el, mai departe, tot mai departe.. Dar amăgit a fost și acum, ca de atîtea ori. Abia s'a ridicat la o înălțime de vre-o 70 de metri și beat de fabricare și-a pierdut iarăș, ca de atîtea ori cumpătul. Puterile l-au părăsit și mintea lui a pierdut rostul. Și mașina, minunata lui mașină, a rămaș din nou învinsă și, s'a prăbușit, a căzut în valurile unui rîu. Viața lui a fost mintuită, dar

numai pentru-ca singur să și-o răpue...

Și cînd a văzut inginerul Pfitzner, că norocul nu-l ajută, că-l prigonește ursita rea, a părăsit de bună voie lumea asta și și-a pus sfîrșit vieții. Într'un amurg de sară s'a pus în o luntre și pe cînd luna răsărea de după culmi, înveștînd în aur pustietatea codrilor, inginerul Pfitzner a privit înc'odată spre înălțimile albastre și a pus revolverul la tîmple... Luntrea s'a mișcat puternic și valurile uriașe au dat sălaș unui om, luminat, dar fără noroc, care numai cu atît s'a mai simțit dator lumii, ca să scrie pe un petec de hîrtie: »ori unde s'ar găsi această luntriță, să se înapoieze stăpînului ei, care locuiește în Marbleheadon, vis-a-vis de crișma »New-Fountain.«

Correspondență.

— Din Boian. —

În lumea noastră mică de pe sate o urmare a alegerilor a fost boicotarea acelor crișmari și boltășii, cari la alegerile din âst an au votat cu candidatul de deputat străin.

N'am decît să aduc ca exemplu comuna Boian, din comitatul Tîrnăvii-mici, care la alegere s'a purtat brav și care totodată a știut să dea răsplata cuvenită acelor trei crișmari jidovi, cari au votat cu candidatul străin. Mai virtos că cești crișmari au făgăduit, că sau nu vor merge la alegere, sau dacă vor merge, vor vota cu candidatul nostru.

Românii amărîți pînă în suflet de șiretenia jidanilor, s'au hotărît cu toții, ca să-i boicoteze pe cei trei păcătoși, mîrginîndu-să pe lîngă alți trei crișmari cari sunt tot jidovi — căci din nefericire în comuna Boian, comună mare cu peste 1200 suflete, nu este nici un crișmar român ci toți 6 sunt jidovi, afară de singura prăvălioară a unui român, sprijinită de oameni cu simțiri mai curate din comună. În urma acestei hotărîri frumoase a românilor din Boian, boicotații au mișcat toate petrele, dela birău pînă la comitele suprem, spre a împedea boicotarea, văzînd că gheșelul nu le merge ca mai înainte. Urmarea a fost apoi suspendarea vrednicului primar Nicolae Muntean și a notarului Iuliu Pop, pe motivul că au ațîțat pe oameni contra jidovilor ca să nu mai cumpere dela ei nimic, ceea-ce să înțelege, nu-i adevărat. Iată ce pot face fii lui Iuda într'un sat în care ei trăiesc de pe spatelul bieților români! Cum știu ei să ademenască pe oamenii stăpînirii, făcîndu-i să crează minciunilor lor, venînd în sat, de după tarabă ca suris de fariseu își strînge mîna scormonindu-ți din șerpar banducitor, pentru care ai asudat zi și noapte! Pe jidanașul pipernicit l'a început peste cîteva ani îl vezi

prin sat umblînd țanțoș, aruncînd vorbe de ocară acelor, cari l'au hrănit și susținut din sudoarea fetelor lor prilită de soare și a mînilor lor înăsprite! Și cite sate românești, începînd de pe Câmpie pînă pe Târnave gem de aceste lipitori, cari între români își fac burta mare și ceafa groasă, și fără multă osteneală adună bani albi pentru zile negre! Așa că mîne poi-mîne te pomenesti că-i domn, da încă mai domn ca cei dela comitat, căci de multe-ori îi poartă și pe aceștia cum vreau ei.

Vreau să revin la cazul nostru din Boian. În urma boicotului jidovii au umblat ca prin fel de fel de apucături să-i atragă pe români iară în apele lor, ceea-ce nu le-a reușit. Și acum doamne sfinte să-i mai intri tu în dugheana lui puturoasă și să-i cumperi tu marfa, cînd vezi că el te necinstește și își bate joc de tine! Oare banul care îl cîștigi cu mare năcaz, nu merită să îl dai aceluia care te cinstește și îți vrea binele?

Păcat, că în comuna Boian nu să află o crîsmă și boltă românească aprovisionată cu toate, ca banii ce curg zi de zi să nu între în punga streinilor! Nădăjdum însă că nu va trece mult și vom putea face și lucrul acesta cît mai iutel Boicotul și astăzi e în ființă! Însă ca ori și unde, să găsim și la noi și oameni de aceia, cari și-au uitat de datorința lor națională și trec și azi pragul jupinului fără pic de mustrare în suflet și fără pic de rușine pe față! Aceștia nu mai au nici rușine, nici teamă de ceilalți oameni; ei sunt o ceată de rătăciți, asemenea oii cei pierdute din sfînta evanghelie.

Nu-mi face plăcere ai aminti pe acești păcătoși cu numele, însă ca să-i știe toți, las să urmeze pomelnicul lor aicea: Ioan Limbășan cu fiul său Nicolae, învățător, Ioan Reghin, Vasile Mărginean bercea, Nicolae Mărginean cornățelu, Nicolae Precup al Natului, Vasile Surdu și Ioan Ogorean senior și iunior. Rușine să vă fie vouă boinășenilor, că mai deschideți ușa jidovilor acelor, pe cari consătenii vostri îi desprețuesc, fiindcă nu li-să cuvîne altcum! Rușine să vă fie, că vi se cuvîne disprețul acelor, cari vă cunosc și aud de numele vostru! Rușinea voastră nu o putem lua asupra-ne, deci mai bine îndreptați-vă pînă mai este încă vreme, iar acele sate cari au pățit ca noi să ia exemplu dela ai noștri!

Pompi Lius.

Din tainele casarmelor.

— Cum au fugit de chinuri 20 de soldați —

Pentru mulți cele mai grele clipe din viață, sunt cei 3 ani de zile, pe cari li petrece în cătanie. Atîtea vorbe rele și chinuri trebuie să îndure soldatul, încît zău nu-i mirare, că an de an să întîmplă din pricina asta multe nenorociri în casarmă, mulți flăcăi își pun chiar sfîrșit vieții de groaza cătăniei.

Ceea-ce s'a întîmplat acum de curînd într'o casarmă de cavalerie (husari), a desvîlit cu desăvîrșire viața grozavă din casarmă și a arătat lumii mari, stările bolnave, căroră sunt supuși flăcăii, cînd slujesc pe împăratul. Iată ce s'a întîmplat în casarma husarilor din Nyiregyháza (în Ungaria): Este aici la o companie, un strajămeșter numit Dulovici. E tipul sergentului grob, fără sullet, care chinue pe bieții soldați pînă la moarte. Așa a fost el ani de-arîndul și de ani de zile să plîngă împotriva lui toți soldații, dar fără izbîndă, căci el oprește pe toate căile cu putință pe soldați de a merge la raport cu plîngerile lor. În unele rînduri însă totuși au reușit soldații a să plîngă împotriva lui, dar atunci s'a pus virf nedreptăților prin aceea, că căpitanul tot mereu lui Dulovici îi dă dreptate, iar soldații, — ei trebuiau să se plece înaintea puterii mai mari. Acum pe urmă n'au mai putut răbda chinurile, n'au mai putut răbda, ca sergentul Dulovici să-i palmuiască, să-i lovească cu piciorul și ceasuri întregi să-i țină ingenunchiați cu picioarele goale pe cuie, după-ce sunase de culcare sara! Că de acestea îmi făcea! Văzînd soldații, cum merge lucrul lor, s'au hotărît ca s'o lase în focul ei cătanie și să plece în lumea mare! Și zice-se, că la asta companie întreagă s'a învoit, dar în clipa faptei, numai douăzeci de soldați au mai rămas hotărîți așa, și aceia de fapt au ieșit într'o sară frumoasă din casarmă, fără arme, și au pornit pe drumul de țară, încotro i-ar duce ochii. Mergeau cîntînd, de bucurie, că au scăpat de sergentul năstrușnic. Și dimineața au ajuns în alt sat, unde s'au înștiințat jandarmilor de bună voie. De aici au fost duși apoi înaintea comandai din Debrețin, de unde i-au trimis iară la Nyiregyháza, în temniță militară.

Vestea despre întîmplarea asta a stîrnit mare zgomot în țara întreagă și chiar în dieta țării s'a vorbit despre acest lucru. S'a cerut cu tărie curmarea stărilor păcătoase din casarmă și pedepsirea sergentului Dulovici, care și-a uitat, că are de a face cu oameni.

FOI PENTRU POPOR

de tot potrivite și pe înțelesul tuturor, sunt ale noastre dela Orăștie, cari sunt scrise așa, că fiecare om, cît de puțînă învățătură, să priceapă deplin fiecare vorbă din ele!

Sunt scrise și întocmite anume pentru popor.

„Libertatea” adună știrile politice din țară și din afară, și întîmplările.

„Foaia Interesantă” spicuiește prin cărți și foi ce e mai ales și ce ar fi mai plăcut și folositor de a fi cetit de popor, cu scopul a împreteni indeosebi tineretul cu cetitul. Prin spicuirii în istoria neamului, lucrează la întărirea sufletescă a Românilor, arătîndu-i pildele mari ale părinților și moșilor. (Vezi „Pagini alese”).

„Tovărășia” vrea să lumineze pe oamenii noștri asupra căilor, pe

care își pot păzi mai bine avuturile lor, precum și asupra acelor, pe cari purcezînd, își pot înmulți acel avut!

Toate trei laolaltă aceste foi dau tot ce trebuie sufletului țăranelui român, pentru a fi luminat și spre bine povăluit!

Și toate aceste foi, a căror preț este 8 cor. pe an, fiecare țaran le poate avea pentru neînsămna suma de 5 cor. pe an!, iar de acum pînă la capătul anului, cu numai 2 cor. 50 fileri.

— Acei cari să însoțesc și cer să le meargă 5—10 ori mai multe „Libertăți” cu tot atîtea foi Interesante și Tovărășii, toate pe o singură adresă (avînd adevărat a fi trimise de aici în un pachet la unul din cei însoțiți), și soții avînd a-și duce foile dela acela în fiecare Sîmbătă, — aceștia le capătă cu numai 4 cor. 40 fil. pe anul întreg, sau cu 2 cor. 20 fil. de acum pînă la capătul anului (jumătate de an). Fiecare soț plătește cite 4 cor. 40 fil. (sau 2 cor. 20 fil. pe jumătate de an) și fiecare i-se vor trimite în pachetul celui unu, toate trei foile: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” și „Tovărășia”.

— „Foi Interesante” pentru tineret (adevărat „Libertatea” ori „Tovărășia”) să pot cere cit de multe, avînd a să trimită de fiecare „Foaie Interesantă” 1 cor. pe an sau 50 fil. pe jumătate de an. Atunci să pun în pachet de pildă 10 Libertăți cu cele 10 Foi Interesante și 10 Tovărășii ce să țin de ele, și peste ele, deosebit, încă 10—20 Foi Interesante pentru tineretul ce ar dori să capete această foie singură.

Răspîndiți-le cît puteți mai mult în popor că prin ele răspîndiți lumina adevărată și inima românească cea mai curată!

NOUȚĂȚI

Societatea pentru fond de teatru român își va ținea adunarea sa generală în Reghinul-săsesc în zilele de 28 și 29 August 1910. Invităm la a-ersta adunare generală pe toți membrii fondatori, pe viață, ordinari și ajutători ai Societății, precum și pe toți binevoitorii și spriginitorii culturii românești. Br.șov, în 21 Iulie 1910.

Virgil Oniș,
viceprezident.

Dr. Iosif Blaga,
secretar.

Programa adunării: În ziua primă: Duminică în 28 August: Deschiderea. Alegerea a doi notari pentru ședințele adunării. Prezentarea raportului general al comitetului și a rapoartelor de cassă. Alegerea comisiunilor, pentru cenzurarea raportului general al comitetului; a rapoartelor de cassă și a socotelilor și pentru înscrierea de membrii noi. Citirea conferențelor răspunzătoare scopului societății, anunțate președintelui înainte de adunare.

În ziua a doua: Luni în 29 August n.: Raportul comisiunilor și dezbateri asupra lor. Determinarea locului, unde să va ținea adunarea în 1911. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.

† **Nicolae Dămian**, venerabilul preot gr.-or. român dela Balșa, a încetat din viață în chip repentin Marți în ziua sf. proroc Ilie, după scurte suferințe, în anul al 74-lea al etății și 44 al preoției. În mormîntarea are loc azi Joi în 4 August n. la orele 1 d. a. îl deplînge nemîngăiata soție văduvită Ana, fii: Ioan, Petru, Simeon și Nicolae și fiica Maria măr. Moța, număroși ne-

poței și nepoțele și alte rudeni. Regretatul răposat a fost unul din cei mai vrednici preoți rămași din buna generație veche. Dumnezeu să-l odichnească cu dreptii săi.

Minunile științei. Atît de mult s'a dezvoltat știința în vremile noastre, încît strămoși noștri sculîndu-se din morminți și-ar face cruce și din nou s'ar rentoarce uimiți în adîncul pămîntului, zicînd că ei pe o așa lume n'ar mai ști trăi:

Una din minunile științei e telegrafia fără sîrmă, cu ajutorul căreia poți trimite vești, la sute de kilometri depărtare, fără stîlpi fără sîrmă! Folosul acestei telegrafii să ia mai des pe întinsul mărilor, căci cu ajutorul acestei fel de telegrafare vapoarele stau mereu în strînsă legături cu cei de pe uscat, ba tipăresc zilnic și foi pe corabie, aducînd tot felul de vești, primite de pe uscat cu ajutorul acestei telegrafii fără sîrmă.

Că această minune a științei ce slujbă mare face omenimei, o vedem și din vestea că prin ajutorul ei a fost prins doctorul Crippen, — despre care scriem la alt loc al foi noastre. Dar mai ales să vede uriașul folos al acestei telegrafii pentru călătorii pe mări, din următoare altă veste:

Pe vaporul „Momus”, departe de țării americă, pe întinsul mării izbucnise deunăzi un foc strajnic! Toată corbia era în flăcări și marinari erau primejduiți a-și perde viața între cele mai groznice chinuri! Din jos era adînc de ape, de-asupra mării de foc! În clipa hotărîtoare cîrmaciul folosindu-se de telegrafia fără sîrmă, a trimis îndată în toate părțile pe mare, signale de primejdie, în nădejdea, că le va primi vre-o corabie care rătăcește pe mare și-i va veni întru ajutor. Și n'radevăr așa a și fost. Vasul de războiu „Comus” a primit telegrama și a plecat cu iuteala cea mai mare în ajutorul vaporului, ce ardea în flăcări. L'a și ajuns apoi încurînd, și astfel a scăpat dela moarte pe marinarii îngroziți și pe 86 de călătorii!

Creștini, și nu să văd binel.. E urît lucru să se certe creștinii între-olaltă, pe cuvînt că legea asta sau ceialaltă-i mai bună, cînd și legea unuia și a altuia e lege creștină, închinîndu-se aceluiași Christos. Despre o ceartă puțin edificatoare vine acum știre. Niște societăți bogate protestante din Elveția au de gînd să-și zidească o minunată biserică la Roma, în fața Vaticanului (rezidența Papei), Papa însă ca șeful bisericii catolice nu voește să se învoiască la asta deloc, și să scrie, că prin ambasadorii săi va protesta la statele catolice, în contra zidirii bisericii protestante în vecinătatea bisericii Sf. Petru, care e catolică.

Ne pare cam stranie această nesuferire față de o biserică, deși protestantă, dar tot creștină.

Acul e vina? In Budapesta sunt foarte multe cazuri de boală numită: tifus. Zi de zi să îmbolnăvesc oameni și mai ales muncitorii, așa că medici s'au îngrijorat serios de lățirea acestei boli, și-au căutat ca să afle izvorul adevărat al boalei. După amănunțită căutare au aflat că tifusul s'a lățit prin laptele, ce să vinde în oraș. Mai mult însă n'au știut nici ei, n'au știut anume cum ajung bacili (niște ființe mici cari pricinuesc boale) în lapte în măsură așa mare, că zi de zi să lățește boala? Acum apoi au aflat și pricina aceasta, dar nu medicii, ci un alt om, care să preumbla într'o dimineată pe lângă un pod, pe care treceau carele cu lapte de pe sate.

Fiecare car era oprit de finanții cari aveau să 'ngrijească, ca ulcioarele (canele) de lapte să nu fie cu două funduri și să se ducă cu ele în oraș vin fără de vamă în locul laptelui! Pentru asta băgau în lapte un bățigaș de salcă, murdar, plin de praf, ca să vadă cât de adâncă-i cana. În fiecare cană băgau același bățigaș. Acum dacă numai într'o cană a fost laptele plin cu bacile, (germenii boalei) au umplut rînd pe rînd toate canele cu acești bacili, cari pricinuiu tifusul în măsură așa mare.

Asentările în anul acesta să vor ținea din 8 August până în 30 Sept. În deosebitele locuri vor fi în vreme deosebită. La Orăștie să vor ținea în 9 August.

Nenorocirea din Beocin. Din Titel (unde să varsă Tisa în Dunăre) vine vestea, că în fabrica de ciment din Beocin s'a întimplat o groaznică nenorocire în Sâmbăta trecută. Lucrul curgea în toiul lui, cînd din nebăgare de samă un cazan mare a explodat (s'a spart) și gazul ferbinte și bucățile rupte din cazanul de 10 măji-metriche greutate, au ucis o mulțime de lucrători.

Direcțiunea fabricii s'a îngrijit, ca nenorocii muncitori să fie îngropați, iar rămășițele lor să fie ajutate, ca să nu moară de foame. Pe poarta fabricii steaguri negre vestesc groaznică nenorocire.

Chinuirea unui nebun. Din Alba-regală (dincolo de Dunăre) vine o veste tristă, despre un sârman învățător, care a fost penzionat, de-

oare-ce să simțise că mințea lui a cam slăbit. De-atunci familia s'a mutat în alt sat, unde a dus și pe nenorocitul învățător și l'a ținut în totdeauna sub bună îngrijire și pază. Deunăzi însă l'au prins clipele de nebulie și apuînd un cuțit mare în mână, a tulit'o la fugă pe stradă și amenința pe toți oamenii cu moarte. Cei mai mulți s'au refugiat în case, dar s'au gîndit una și bună și înarmîndu-se cu furcoale, cu coase și cu bite, au luat în prigonire pe bietul învățător zmintit, care ieșise în cîmp. Aici l'au prins și au început să lovească în nenorocitul om, care a căzut aproape mort la pămînt. După asta, satul s'a dus pe la vetre, cu inima liniștită, că a făcut un lucru cuminte, dar abia au ajuns să intre în sat și jendarmii au și pornit în urma nesocotiiților oameni, cari în loc să desarmeze pe un biet nenorocit, l'au bătut până la moarte.

Petreceri.

— Tinerimea română din Avrig, invită la Producția teatrală ce o va aranja Duminecă, în 25 Iulie st. v. în sala hotelului Comunal.

— Tinerimea română din Șimleu și jur invită la Petrecerea cu dans ce să va ținea cu privilegiul adunării generale a „Reuniunii femeilor române Sălăjene” la 14 August 1910 în sala hotelului orășenesc din Șimleu. Venitul curat e destinat pentru casina română din Șimleu.

— Tinerimea română din Dobra aranjază în 25 Iulie v. Petrecere de vară în pavilionul hotelului „La Husariu”, la care invită respectuos. Venitul curat să destinează „Asociațiunii” desp. Dobra.

— Tinerimea română studiosă din Boz și jur invită la Petrecerea de vară, ce să va aranja Duminecă în 7 Aug. n. în localul școlii române din Boz. Venitul e destinat în favorul școlii.

Mare nenorocire de tren. Fără 'ndoială că cele mai multe nenorociri de tren să 'ntimplă în America. Atîta lucru e în lumea asta de peste ocean și toate merg atît de iute, încît nu se poate să nu să întimple ba o nenorocire, ba alta. Zilnic s'aude, că în fabrica asta și asta s'a spart vre un cazan și au murit atîția și atîția oameni.

Numai numărul celor morți cu privilegiul ciocnirilor de tren trece peste zeci de mii pe an, și asta ajunge, ca să ne putem închipui cam ce lume o fi acolo.

Acum iară ne vine veste despre o mare nenorocire de tren, întimplată aproape de gara Senecdady (în nordul Americii). Nenorocirea s'a întimplat așa, că trenul aproape de gară a lunecat de pe șine și s'au prăbușit în adîncime. Sub ruinele vagoanelor zace mulțime de morți, de-oarece numai cei scăpați își

caută cam vre o 30 de tovarăși de călătorie, pe cari nu-i mai găsec de loc. În spitalul din Senecdady au fost duși mai mult de 100 de răniți.

Clopotele din Veneția. În biserica San-Marc din Veneția (Italia), mai dăunăzi au ridicat în turn 5 clopote puternice. În urma unei nenorociri, biserica se stricase și clopotele toate să nimiciseră, afară de cel mai mare numit „Campanone”, care avea o greutate de 36 măji-metriche.

În turnul înalt, clopotele au fost ridicate cu ajutorul unei mașini electrice și spre a vedea minunea aceasta, orașul — leneș de altcum — în zorii zilei s'a sculat și s'a stringuit înaintea bisericii San-Marc. Mai întîi a fost ridicat în turn clopotul cel mai mic, Trotiera, de 11 măji-metriche greu, după el a venit la rînd Mezza-terza, de 14 măji-metriche și mai la urmă uriașul Campanone.

Cînd acest clopot a fost ridicat în turn și a sunat în înălțimile liniștite, poporul adunat a izbucnit în urale nesfîrșite; atîta vrajă l'a prins cînd a auzit din nou glasul curat și înălțător al clopotului Campanone.

Nenorocirea unui vapor Japonez. Din capitala Japoniei, din Tokio, vine știrea îngrozitoare, că un vapor, care era încărcat cu drumeți, s'a cufundat cu cîteva zile mai înainte, în miez de noapte. Două sute patruzeci și șasă de călători au căzut în valuri, dintre cari abia 40 au mai fost mîntuiți. Îndată ce s'a lățit vestea despre nenorocire, s'au trimis mai multe vase de război la locul nenorocirii, cari — după unele telegrame, trimise în urmă, au mîntuit din valuri 105 călători și 50 de soldați.

Albumul Bunea. Popoarele vrednice își aduc aminte de marii lor bărbați și după moartea acestora. Și într'adevăr, nimic nu e mai frumos, decît a te 'nchina memoriei unui om, care a luptat pentru binele neamului său.

O viață a luptat pentru neamul nostru și fericitul canonic Bunea dela Blaj, să cade deci, să ne aducem aminte de el. Și oare putea-neam aduce aminte mai bine de acest om mare, decît cetînd faptele lui și rechemînd înaintea ochilor figura lui de apostol al binelui?

Acestei trebainți face de ajuns Blajul, cînd scoate de sub tipar o carte zisă: „Albumul Bunea”, în care cetitorul va găsi fel și fel de știri și descrieri din viața neuitatului canonic, și semnele de jale nețarmurită a neamului arătate la moartea lui.

Cartea să vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa lui.

Prețul unei exemplar pentru abonați: 6 cor., pentru neabonați 7 coroane.

Cartea să va trimite cu rambursă. Cari nu voiesc să li să trimită rambursat, să trimită înainte prețul de 6 coroane și 55 bani pentru porto și recomandare.

Comandele să pot face la adresa: „Albumu Bunea” Blaj-Balázsfalva, sau: Librăria seminarială.

Foc groaznic. În 29 Iunie n. (a doua zi după Sft. Petru) a izbucnit în prăvălia (bolta) unui neguțător din Brăila (România) un foc groaznic. În cîteva clipe toată zidirea era în flăcări și de stîns nu se putea stînge. A ars întreaga marfă în preț de vre-o 800 mii cor. și s'au prăpădit toate cărțile cari țin sama de trebile prăvăliei. Focul să zice că a izbucnit din nebăgarea de samă a băeților de prăvălie, cari s'au dus cu luminarea aprinsă în pod.

POȘTA REDACȚIEI

Vasile Maximilian (I). Am primit dela dă 7:50 cor. pentru 3 abonamente până la sfîrșitul anului, dar nu știm pe ce adresă să trimitem foile. Scrie-ne, ca să știm.

Cosma Catul. Prima publicare costă 3 coroane; publicările următoare, fiecare cite 1:80 cor.

Marioara C. Poezia n'o putem folosi.

T. M. „Mierlei” e slabă, ca concepție. „Crigul” nu-l putem folosi. Din „Ritornelă” ultimele două strofe le folosim ca „Cîntec”.

V. D. „Pe cîmpie” prea slabă.

Brăduleț. Cele trimise nu le putem folosi. Ne vei trimite poate altele mai bune, mai tîrziu, după ce vei învăța limba cum secade.

George Dipse, inv. Mai restezi încă 6 coroane abonament pe anul acesta.

I. N. în Dobra. Nici noi nu știm în care număr ai cetit despre acele altoi. La noi s'au anunțat mai ales altoi de viață de vie.

I. Job. Poezia acea n'am publicat'o fiind versurile și cam nereușite dar mai ales avînd teamă că vom avea val cu procurorul pentru ea, că e cu mult foc și cam aspru scrisă. Iartă, dar nu toate să pot publica.

Ds. Vasile Popa, în Tr. Nu știm adresa fiului Diale Mihailă (la America). În lista abonaților nostri nu estn și scrisoarea care să aboneze foile pentru dă aici n'a sosit, că altfel sigur le trimiteam.

Costa Tunel. (Lugoș). Foia și-am trimis'o re-gulat, dar ni-a venit înapoi, sub motiv că adresa nu-i bună. Scrie-ne adresa bine cu strada și numărul casei.

Cu adînc sentiment de recunoștință, aduc mulțumită tuturor aceloră, cari din incidentul duros a trecerii din viață a neuitatului meu soț **Dr. Vasile Fodor**, au avut bunăvoința de a veni întru mîngăerea familiei mele, adînc îndurerate. Îndeosebi exprim adevărata mea mulțumită domnilor preoți: Petru Simu din Climpeni, Romul Marcu din Bistre, Nicolae C. Ponoreanul din Ponorel, Iosif Arieșan din Certegea, Izidor Butnariu din Roșia, Iuliu Suciu din Abrud și Laurențiu Nicoară din Bistra, precum și dnilor diaconi Corneliu Baș și Longin Corcheș, cari au binevoit a da scumpului nostru răposat ultimul onor, celebrînd la înmormîntare; precum și corului bis. gr-cat. din Roșia, care a executat cîntările funebrele, și meseriașilor români din Abrud și Abrud sat, cari au luat parte în corpore la înmormîntare.

Sinceră mulțumită aduc mai departe dlor **Dr. Candin David**, adv. și Ioan Simu, preot în Abrud, pentru frumoasele vorbiri ce le-au rostit la mormînt.

Abrud, 20/VII. 1910.

Vad. Antoaneta Fodor.

Fiecare cutie veritabilă conține 25 tablete. Pe fiecare tabletă presat în relief acesta două curinte

PURGO-BAYER

Atunci trebuie să știi că vestitele **PURGO-BAYER** sunt singurele tablete ideale și nestricătoase de mînat.

Fiecare cutie veritabilă conține 25 tablete. Pe fiecare tabletă presat în relief acesta două curinte.

PURGO-BAYER

Respinge tablete vintode, fără presarea asta, că-s falsificări!

Cînd veniți la Orăștie
nu uitați a cerceta următoarele
FIRME ROMÂNEȘTI
vrednice de toată încrederea și de tot spriginul!

Ion Lazaroiu,
prăvălie de pînză, bumbac, lînă, haine de călușeri, și tot ce e de lipsă țaranilor.
In piață, colțul de jos.

A. G. Muntean,
prăvălie de manufactură, pînzărie, lînărie, toți articli de țesut.
In piață (în fața cafenelei Eisenburger).

A. G. Băciu,
prăvălie de pînzărie, stofe și năfrâmi de pîr și de mătăsă, plapome, cufere, strae, covoare (Teppiche).
Mare asortiment în ghete (păpuți) de tot prețul și toată mărimea.
In piața mare.

Simion Corvin Jun.
Prăvălie de haine bărbătești și de copii.
Pălării și Croitorie!
Drumul țării.

Artemiu R. Brassai,
pielărie la „Ciobanul“, vînzare de șpinci, în mare și mic.
In casa hotelului „Coroana“.

Aurel Opresan,
prăvălie de modă, mare asortiment în articole moderne. Prețuri fixe!
In piață, lingă Cafea Eisenburger.

Nicolae Oprisiu,
măestru pantofar
Drumul țării nr. 38
(de la școala română peste drum).

Ioan Lăzăroiu,
măestru pantofar, pregătește tot felul de încălțăminte, domnești și țărănești!
Drumul țării nr. 5.

Brutus Brassai,
măestru măsar, depozit de mobile și sicrie (copârșae).
Drumul țării nr. 3.

IOAN ROB,
prăvălie mixtă și de ferărie: platene, sobe, coase, furcoale, oale de fer și de pleu, țiment, beoxin, căruțe și scaune pentru copii mici, pluguri și tot felul de ferărie. Garduri de sîrmă (drot) Băcânie: fărină și toți articli de hrană.
Tot felul de făburi și oleiuri.
Piața poliției.

Ioan Vărmăgean,
măestru pantofar. Ghete moderne precum și pentru țărănime. Pentru copii lucră gata! Prețuri moderate!
Str. Berăriei (față de judecătoria).

Antoni Balomiri,
măestru pantofar, ghete după comandă, cel mai bun material! Prețuri moderate! Depozit de ghete (păpuți) gata! Ghete pentru țărani din piele de vix, cu 4 fl. (8 cor.) Ghete de copii dela 2 cor. până la 5 cor. — Jumătăți pentru casă ieftine și frumoase.
Str. Berăriei (față de crișma la „Strugur“.

Ilie Lădăriu,
măestru ferar, potcovitor diplomat, depozit de trăsuri și pluguri, și rotărie.
Drumul țării nr. 50
(de la biserică română peste drum).

1 calfă
pentru prăvălie mixtă și de fer,
și 1 învățacel
din casă bună, cunoscînd pe cît să poate și limbile folosite la noi, — află aplicare numai decît în prăvălia subscrișului.
Ioan Rob,
(788) 1—3 comerciant în Orăștie.

MORAR. La moara mea să caută un morar care ar putea s'o iee eventual și în arîndă. Macină două petri, și are lingă ea *piuă de pănuri* și mașină de *scărmănat lînă* și de *stors de oleiu!* Arîndașul să se priceapă și la acestea. 791 1—1

Ioan Popescu,
Alsó-Szöcs, posta Felső-Szöcs (Szolnok-Doboka megye).

Pivniță de închiriat.

„Cassa de păstrare în Mercurea, societate pe acții“ dă în chirie cu 1 Octomvrie n. 1910 pe 3 sau 6 ani *pivnița sa pentru vin*, ce să află în Mercurea (Erdély-Szerdahely) în curtea institutului, împreună cu 33 buți. Buțile au mărime diferită între 2000—4000 litre. Minimul chiriei e 1000 coroane la an.
Doritorii de a reflecta au să-și înainteze ofertele în scris până în 20 August n. 1910.
(789) 1—2 **Diracțiunea.**

O calfă de prăvălie mixtă caută aplicare! Are praxă de mai mulți ani de zile. (785) 1—2 Adresa o dă administrația foii.

Căsătorie. Un învățator în etate de 30 ani, bărbat frumos, rămas văduv, fără copii, cu salariu 1400 coroane anual, plătiți regulat, și cuartir, — caută pentru căsătorie o fată sau și văduvă tineră fără copii, Româncă, care să aibă și zestre potrivită, dela 4000—6000 coroane. (790) 1—3 Adresa o dă administrația foii.

„HATIEGANA“
INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIET. PE ACȚII ÎN HAȚEG

Publicațiune.

Adunarea noastră generală, ținută în 17 Martie st. n., a luat cu privire la urcarea capitalului social, următorul conclud:

Capitalul social să va urca dela coroane 200.000— până la suma de coroane 500.000—, prin emisiunea de 3000 acții nouă à 100 cor. nominal, cu prețul de 110 cor. pentru vechii acționari și de 130 cor. pentru neacționari.

În urma aceasta după-ce vechii acționari, — pe baza dreptului de prioritate, — au optat și subscris acțiunile rezervate lor, restul acțiunilor neoptate să oferă prin aceasta spre vînzare publică cu prețul de cor. 130—

Din prețul de 130 cor. al acestor acții, cor. 100 să vor adauge la capitalul social, iar' restul de cor. 30 la fondul de rezervă.

Pentru plățirea prețului de 130 cor. de bucată să stabilesc următoarele termene de plată:

- Prima rată de cor. 26— la 1 Novembre 1910
- a doua » » » 26— la 1 Februar 1911.
- a treia » » » 26— la 1 Maiu 1911
- a patra » » » 26— la 1 Iulie 1911
- a cincia » » » 26— la 1 Octombrie 1911.

Să pot plăti și mai multe rate de-odată, ori chiar și întreg prețul acțiunilor subscrise.

Cei-ce voiesc a subscrie, respective a cumpăra din acțiunile neoptate, au să insinue această dorință a lor Direcțiunii institutului, de unde vor primi declarațiunile pentru subscriere.

Terminul ultim pentru insinuarea subscrierilor, respective cumpărărilor, să fixeze pe ziua de 1 Novembre st. n. 1910, cu aceea observare însă, că insinuările să vor lua în considerare în ordinea intrării lor la Direcțiune.

Acțiunile nouă să vor libera după plățirea întregului preț de emisiune. Până atunci să vor libera certificate interinale, în cari să vor cuita ratele solvite.

Acțiunile nouă nu vor participa la dividenda anilor 1910 și 1911, ci după sumele plățite în contul lor, institutul plătește 6% interese, socotite dela ziua solvirii până la finea anului 1911.

Din contră pentru ratele de acții cari nu să vor solvi la termen, să vor plăti Institutului interese de întîrziere de 6%, putîndu-se aplica față de restanțieri și dispozițiunile §-ului 11 din statute).

Cu începere dela 1 Ianuarie 1912 acțiunile nouă vor intra în drepturile și să vor bucura de toate favorurile acțiunilor vechi.

Hațeg, la 15 Iulie 1910.

Diracțiunea.

¹⁾ §. 11 din statute: Acționarii, cari n'au numărat la termen vre-o rată, îi provoacă Direcțiunea, pe lingă indicarea numărului acțiunilor în ziarul de publicație al institutului, ca în 30 de zile să plătească, și dacă după acest termen nu, și nici la 15 zile după o nouă provocare în scris, pe lingă recepșia postală, nu s'ar solvi rata restantă, în cazul acesta ratele solvite deja, cad în favorul fondului de rezervă.

„Ardeleana“
institut de credit și de economii, societate pe acții
FILIALA PETROȘENI

P. T. Să aduce la cunoștință publică, că „ARDELEANA“ institut de credit și de economii din Orăștie, a deschis cu începutul anului curent o filială în Petroșeni, care să ocupă cu tot felul de afaceri de bancă.

Special primește depuneri spre fructificare, după care plătește interese de 5% și cari, conform stării cassei, să pot ridica ori-și cînd, și

acordă tot felul de Imprumuturi: pe obligațiuni, cambii și pe ipotecă, după care să plătesc interese de 7—8%.

Localitățile Filialei „Ardeleni“ în Petroșeni, sunt în fostele localități ale băncii „Jiana“ și oare de oficiu să țin în toată ziua — afară de Dumineci și sărbători — dela 8—12 a. m. 3—5 p. m.

Avînd în vedere că filiala „Ardeleni“ este singura bancă românească din Petroșeni, fondată anume pentru poporul nostru din acel ținut, rugăm pe toți cei interesați, ca în toate afacerile lor de bancă și peste tot în ori-ce afacere comercială ce ar avea, să ni-se adreseze cu toată încrederea, și semnăm

Petroșeni, în Februar 1910. (657) 20—30

„Ardeleana“
institut de credit și de economii societate pe acții
filiala Petroșeni.

CAUT MOȘIE!

Un proprietar caută spre cumpărare, o moșie de 60—70 jugăre, pământ arător, finat și pomat, precum și casă de locuit.

Prefere locuri în apropiere de apă curgătoare, aproape de tren și de poștă.

Ofertele să se trimită la Administrația foii „Libertatea” pe adresa: „Pentru Romanul”. De aici să vor trimită anunțatorului. (771) 3—3

„Mugurul”

Insoțire economică-comerc., Elisabetopol.

CONCURS

»Mugurul«, însoțire economică-comercială din Elisabetopol, publică concurs pentru ocuparea unui post de *contabil*. Salar 1400 K.

Dela recurenți să cere să fi absolvat vre-o școală comercială superioară și să dovedească cu atestat dela vre-o întreprindere comercială, că au praxă de contabilitate. — Cei cari pe lângă limba română posed și limba maghiară și germană și au praxă în comerțul cu produse agricole, sunt preferiți.

Cererile provăzute cu atestatele în original sau copie legalizată, au să se înainteze până — cel mult — în 15 August st. n. 1910

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Elisabetopol (Erzsébetváros Kisküküllő m.), 20 Iulie 1910.

(774) 3—3

Direcțiunea.

Nr. 987/910.

Publicațiune.

Subscrisa antistie comunală exarindează pe calea licitării, crijma comunală a Ceanului-mare, care stă din: casa de prăvălie, 2 chilii mari pentru beut, chilie pentru oaspeți, 2 chilii, culină, cămară, grajd și pivniță, precum și o grădină în estenziune de 1 jugăr, și cu care e împreunată licența de vânzare nelimitată, ce să va ținea în 23 August n. a. c., la 9 ore a. m., la casa comunală, pe timp de 2 ani, eventual pe 6 ani.

Prețul de strigare 1000 cor.

Doritorii de a lua în arindă sunt datori a depune la mâna antistiei comunale, ca vadiu în bani gata, 10% din prețul de strigare.

Condițiunile de licitare să pot vedea în oarele de oficiu, la casa comunală.

Ceanul-mare, la 25 Iulie 1910.

Antistia comunală

Gregoriu Pop, Ioan Bumb,
notar cerc. jude com.

(781) 2—2

Noutate! *Lecithin-Cognacul* e. în urma puterii sale hrăitoare, cognac întăritor de clasa primă. Cognacul lecitin la ființe rămase napoi cu desvoltarea trupeză, la copii ca și la mari, dar mai ales la suferitori de slăbire peste tot, are efect miraculos, căci puterea ce e în scădere, în scurt timp revine, pentru ce medicii îl și recomandă tare. — Loc de vânzare exclusiv pentru Orăștie, la *Ioan Furkovits*, prăvălie mixtă, cu specialități de cognac; în Piski la *Seidner G.*, prăvălie de coloniale și dessert. (784) 1—6

Negustor român de vinuri!

VIN BUN

să află la subscrișul producător de vinuri.

Anume:

Vin vechiu din 1907, . . . 54 fil. litr.
Vin vechiu din 1908, . . . 46 " "
Risling și Rouse d'n 1908, 50 " "
Vin din 1909, 40 " "
Risling și Rouse din 1909, 42 " "
Vin alb de masă din 1909, 42 " "
Vin roșu din 1908, 52 " "

Prețurile cele mai joase. E vin din *coastele dealului* Világos (Șiria) nu de grădină, nici cimpie, ci *din deal!*

= Fac cunoscut că, pentru a putea servi cât mai bine onoratul public, și pentru a-mi răspîndi minunatele vinuri cât mai departe, — *am scăzut* prețul ce îl aveau până decurînd, cu cîte 2 coroane la hecto.

= Un sfat cumpărătorilor privați: Vinul din butoaiele începute, să-l deșerte în sticle, pe care să le așeze apoi culcate în pivniță, că așa vinul nu să strică, — dar altfel să acrește și să mucezește.

= Butoaie dau împrumut, pe timp de o lună, în caz de lipsă pe două.

Vinul să vinde dela 50 litre în sus. Prețurile de mai sus sunt calculate pe un litru.

= Cînd mi-să napoiază vasele, să mi-să scrie în fract acurat adresa pe care au mers.

Rog onoratul public a-mi scrie curat: numele, comuna și gara!

Petru Benea,

proprietar de vie în Șiria
Világos (Arad megye).

(772) 3—5

MOBILE-SALON!

— În atențiunea onor. public. —

În atelierul meu de mobile, covoară, decorații și tapițerie să află de vânzare o *garnitură complectă, de tot nouă; de mobile pentru salon;* carea din lipsă de spațiu o pun spre vânzare cu un preț foarte redus!

Amatorii să se adreseze la firma

(770) **HORGER & KEPP** 3—3

SIBIU, Str. Ureșului

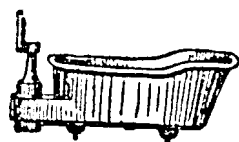
Vis-à-vis de Internatul școlii Ursulinelor.

2 calfe de cojocar

și un învățăcel. cest din urmă în etate de 14 ani, află imediat loc la

(780) 2—3 **Nicolae Opincariu,**
măestru cojocar în Orăștie.

Vanele de bae Stuchlichs.

O vană numai
40 cor.

O vană de
încălzit numai
24 cor.

Încălzește în $\frac{3}{4}$ de oră 150 litri de apă, pentru care îi trebuie cărbuni de lemn numai de 10 fileri. Lungimea fundului vanei 122 cm. : — : Înălțimea de 60 cm. : — :

Comandele să efectueze imediat și să trimit cu rambursă, prin:

Gustav Stuchlich,
Entengasse 17.
Sibiu (Nagyszoban).
(488) Saggasse 15. 20—25

Cine dorește călătorie bună și lute — de plăcere — în

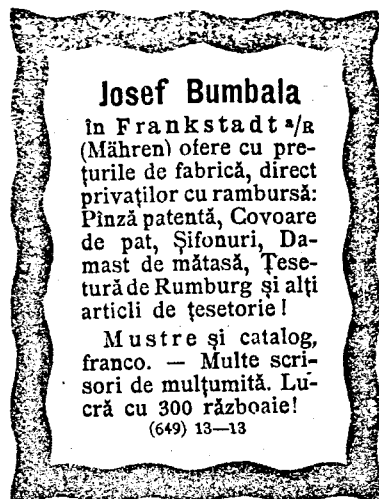
6 zile la America

acela să ceară îndrumări românești dela

FALK și Comp.

(600) cancelarie românească 26—26

Hamburg, Raboisen 30.

Josef Bumbala

în Frankstadt a/R (Mähren) ofere cu prețurile de fabrică, direct privaților cu rambursă: Pînză patentă, Covoare de pat, Șifonuri, Damast de mătăasă, Țesetură de Rumburg și alți articli de țesătorie!

Mustre și catalog, franco. — Multe scrisori de mulțumită. Lăcră cu 300 răsboaie!
(649) 13—13

Rudolf G. Brașșai

atelierul de timplărie fină pentru mobile și de măsurit pentru edificii, —

gătește mobile în execuție artistică, apoi arangeamente moderne de locuințe, cancelarii, școli, și tot felul de localuri.

Lucrări la edificii și de portale, după stil și cu prețuri favorabile. —

Planuri și preliminar de spese, — gratis! —

în
ORĂȘTIE (Szászváros)
Strada spitalului nr. 1/a,
casa proprie.

(605) 16—

Pielărie și opincărie românească în Brașov.

Am onoare a aduce la cunoștința comercianților și pantofarilor români din Brașov și jur, cum și din alte ținuturi mai depărtate, că am deschis în *Brașov, Piața Prundului Nr. 17, un mare magazin* de felurite articole de **Pielărie, Opincărie, Tălpărie:** Boes, Șevro, Brazol, talpă Crupon de bou cu merca Transsylvania, Crupon de bivoli, și tot felul de piei și tălpi și unelte și recuzite ce să cer la lucrarea lor!

Opinci vind cu kilogr. negustorilor dela sate pentru vindere mai departe. Expedez cu posta sau pe tren la gară, cu rambursă.

Opinci pentru călușeri, excelente!

Negustori și pantofari, cari dau garanță (chezeșie) bună, capătă și pentru plată pe rate de 2—3 luni.

Depărtarea nu hotărăște! Și cei din depărtări cumpărînd dela mine, ies cît să poate de bine.

Cereți informații mai de aproape, cu oferte de prețurilor! Faceți o comandă de probă și nu vă va părea rău!

Cu stimă **IOAN NAVREA,**
comerciant de pielărie în Brașov,
Piața Prundului 17.

(782) 2—10

Tipografie! Librărie! Negustoria de papir și recuzite de scris!

Tipografia „Aurora” A. Todoran în Gherla — Szamosujvár

Ezecută tot felul de lucrări tipografice și în deosebi tipărește: cărți de tot felul, acții, libele de depuneri și de plată, registre, anunțuri de căsătorie; funebre ș. a., placate, blanchete de tot soiul, contracte, conturi, papire de epistolă și cuverte cu firma pentru negustori și privați, bilete de viziuă, logodnă, etc. etc.

Editură de cărți populare, de rugăciuni ș. a., precum și tot soiul de cărți române și străine apărute ori-și-unde. Cărți, cari nu să află în depozit le cîștigă în preț original.

Ține depozit mare de tot soiul de papire, recuzite de scris și școlare, tipărituri oficioase, etc. — **Cereți cataloage!**

Icoane sînte pictate pe pînză în farbe oleu de ori-ce mărime în cadre sau fără cadre!

Cataloage și compturi să trimit ori-și-cui gratis și franco. La comanda de vestminte bisericesti — la cerere — să trimit și mustre de stoffe cu notarea prețurilor.

Toate comandele sunt a să adresa la

Adresa telegrafică:
„Aurora” Szamosujvár.
(705) 9—10

Tipografia „AURORA”
în GHERLA — Szamosujvár.